

Регулаторни оквир - Србија

Адекватно управљање отпадом већ дуги низ година представља један од највећих изазова савременог друштва. Индустијска револуција поставила је основ за развој модела линеарне економије према начелу "узми, направи, конзумирај, баци" који се заснива на претпоставци да су ресурси неограничени и заувек доступни. Међутим, овим приступом и све интензивнијем темпом потрошње природни ресурси се убрзано исцрпљују а количине генерисаног отпада већ су постале значајно оптерећење за животну средину. Очигледно је да је овај модел постао неодржив и да је неопходно је да се са линеарног модела пређе на циркуларни модел економије у којем се додатна вредност производа задржава што је дуже могуће и не ствара се отпад а ресурси се задржавају у економији чиме се повећава конкурентност привреде.

Неопходан предуслов за имплементацију концепта циркуларне економије је успостављање повољног политичког оквира за развој новог приступа реиндустријализацији кроз повећање продуктивности ресурса, повећање енергетске ефикасности, сигурнијег приступа сировинама, а све уз смањење негативног утицаја на животну средину.

За остваривање наведеног потребна је и измена начина финасирања система заштите животне средине (доследније поштовање принципа загађивач плаћа; продужена одговорност произвођача; и др.), који ће бити ефикаснији и подстицати иновативне пословне моделе. Дизајн и иновације су препознате као кључне за остваривање принципа циркуларне економије. "Циркуларним" дизајном се елиминише отпад, смањује се количина материјала потребна за производ, продужава се век трајања производа и смањује се коришћење енергије и материјала у фази производње и коришћења производа. Навике потрошача се такође морају мењати јер су јако битне и за адекватно управљање отпадом, нарочито из домаћинства.

Дакле, отпад се третира као ресурс што доприноси концепту "затварања круга" који је суштина циркуларне економије. Примена циркуларне економија у складу са напред наведеним зависи од успостављања читавог сета системских решења које је потребно развити како на европском, националном и локалном нивоу кроз израду и примену регулаторног оквира.

Европско законодавство

Већ дужи низ година уназад, ЕУ је кроз развој великог броја стратешких политика, одлука и акционих планова поставила основ за даљи развој законодавства и у области управљања отпадом. Ова документа су у континуираном процесу евалуације, унапређења и измена које је потребно перманентно пратити. Наша земља која се налази у процесу приступања Европској унији практично од 2000. године и у том контексту има потребу и обавезу непрекидног праћења и усклађивања са прописима и стратешким циљевима у политикама ЕУ и у овој области.

Као најновије, свакако треба узети у обзир да је Европска комисија усвојила нови акциони план циркуларне економије (CEAP) у марту 2020. године. Овај план обухвата 35 планираних акција на нивоу ЕУ од који су шест акција директно усмерене на управљање отпадом са роком имплементације од краја 2022. План представља један од главних стубова изградње европског зеленог договора (European Green Deal), нове европске агенде за одрживи раст. Овај акциони план је и предуслов за постизање циља ЕУ о климатској неутралности до 2050. године и очувању биодиверзитета. Европска комисија је у Акционом плану дефинисала значај свих поменутих области кроз регулаторни оквир, а у циљу подизања европске економије и конкуретности и заштите животне средине. Производња је кључна за циркуларну економију, јер се још у фази дизајнирања производа и производних процеса утиче на набавку и искоришћење сировина и стварање отпада током читавог животног циклуса производа. Бољим дизајном се могу сачувати драгоцени ресурси кроз повећање трајност производа и олакшаног поновног искоришћења и рециклаже.

У управљању отпадом најважније је поштовати хијерархију којом се утврђује редослед приоритета од спречавања настанка отпада, његове припреме за поновну употребу, рециклирање и употребе енергије до коначног збрињавања односно одлагања. ЕУ је препознала да је потребно изменити циљеве када је у питању рециклажа амбалажног отпада. У циркуларној економији материјали који се могу рециклирати враћају се у економију као нове сировине, чиме се повећава сигурност у снабдевању. Такве секундарне сировине постају предмет трговине и важно је осигурати њихов квалитет и сталну доступност.

Велики број прописа у ЕУ уређује област управљања отпадом. У јуну 2018. ступиле су на снагу директиве из „пакета“ циркуларне економије којима се мењају постојеће директиве из неколико области управљања отпадом и прописују нови циљеви за рециклажу комуналног и амбалажног отпада, посебних токова отпада као и дозвољени проценат за одлагање на депоније.

За управљање стакленим амбалажним отпадом од посебног су значаја:

- ДИРЕКТИВА (ЕУ) 2018/851 ЕВРОПСКОГ ПАРЛАМЕНТА И ВЕЋА од 30. маја 2018. године о измени Директиве 2008/98/ЕЗ о отпаду- Оквирна директива о отпаду (WFD)
- ДИРЕКТИВА (ЕУ) 2018/852 ЕВРОПСКОГ ПАРЛАМЕНТА И ВЕЋА од 30. маја 2018. године о измени Директиве 94/62/ЕЗ о амбалажи и амбалажном отпаду (PPWD)

ОКВИРНА ДИРЕКТИВА О ОТПАДУ

Кључни захтеви измена у Оквирној директиви о отпаду односе се на дефинисање „нових“ циљева у погледу припреме за поновну употребу и рециклирање отпадних материјала као што су барем папир, метал, пластика и стакло, општих минималних захтева за шему проширене одговорности произвођача, програма превенције настајања отпада, поновног искоришћења отпада и начина калкулације којом се доказује испуњеност услова у погледу захтева за достизање прописаних стопа рециклаже отпада.

Дефиниција комуналног отпада је прецизно одређена у смислу да комунални отпад обухвата:

- мешани отпад и одвојено скупљени отпад из домаћинства, укључујући папир и картон, стакло, метале, пластику, биоотпад, дрво, текстил, амбалажу, отпадну електричну и електронску опрему, отпадне батерије и акумулаторе те кабацти отпад, укључујући матраце и намјештај;
- мешани отпад и одвојено скупљени отпад из осталих извора, када је такав отпад по природи и саставу сличан отпаду из домаћинства.

Комунални отпад не укључује отпад из производње, пољопривреде, шумарства, рибарства, септичких јама и канализационе мреже и пречишћавања отпадних вода, укључујући канализациони муљ, отпадна возила или грађевински отпад.

Овом дефиницијом не доводи се у питање расподела одговорности за управљање отпадом између јавних и приватних субјеката.

Члан 11. претходне Директиве 2008/98/ЕЗ о отпаду (поновна употреба и рециклирање) захтевао је од држава чланица да до 2020. године, испуни циљеве у погледу припреме за поновну употребу и рециклирање отпадних материјала као што су барем папир, метал, пластика и стакло из домаћинства и отпада другог порекла, уколико су ови токови отпада слични отпаду из домаћинства, на најмање 50% укупне тежине.

Изменама директиве у склопу пакета директива циркуларне економије, ови захтеви су проширени:

Државе чланице успостављају одвојено скупљање барем за папир, метал, пластику и стакло а, најкасније до 1. јануара 2025. године, за текстил.

Потребно је достићи следеће циљеве:

- до 2025. године припрему за поновну употребу и рециклажу комуналног отпада треба повећати на најмање 55 % тежине;
- до 2030. припрему за поновну употребу и рециклажу комуналног отпада треба повећати на најмање 60 % тежине;
- до 2035. припрему за поновну употребу и рециклажу комуналног отпада треба повећати на најмање 65 % тежине.

За даљи развој система управљања комуналним отпадом треба истаћи да се од 1. јануара 2027. године комунални биоотпад који улази у аеробни или анаеробни третман може рачунати као рециклиран само ако је одвојено скупљен или одвојен на извору.

Такође се изменама у Директиви 2018/851 захтева од држава чланица да до 1. јануара 2025. године успоставе одвојено прикупљање фракција опасног отпада из домаћинства како би се осигурало њихово поступање у складу с хијерархијом управљања отпадом и без угрожавања здравља људи и штете за животну средину. Генерално се мора обезбедити и адекватан третман опасног отпада, иако се не постављају специфични циљеви. Производња, сакупљање и транспорт опасног отпада, као и његово складиштење и третман, обављају се у условима који обезбеђују заштиту животне средине и људског здравља. Процена потребе за новим програмима сакупљања, затварање

постојећих постројења за одлагање отпада и додатне инфраструктуре за одлагање отпада треба да буде урађена као и неопходне инвестиције у вези са том проценом.

Имплементациона одлука Комисије (ЕУ) 2019/1004 утврђује нова правила за израчунавање, проверу и извештавање података о отпаду у складу с Директивом 2008/98 / ЕС и измењеном Директивом (ЕУ) 2018/851.

АМБАЛАЖА И АМБАЛАЖНИ ОТПАД

Директива о амбалажи и амбалажном отпаду из 1994. године поставила је правни основ за издвајање амбалажног отпада као посебног тока отпада у европском законодавству. Ова директива је захтевала од држава чланица да предузму неопходне мере како би осигурале успостављање система за повраћај и/или сакупљање употребљене амбалаже и/или амбалажног отпада, и поновну употребу или поновно искоришћење (укључујући рециклажу) сакупљене амбалаже и/или амбалажног отпада. Поред тога, прописани су захтеви у погледу система означавања и идентификације амбалаже, услови у погледу поштовања стандарда које амбалажа стављена на тржиште треба да испуњава, граничне вредности у погледу концентрације тешких метала у амбалажи као и обавезу успостављања базе података о амбалажи и амбалажном отпаду.

Измене Директиве о амбалажи и амбалажном отпаду у току 2018.године, прописале су нове, више циљеве за рециклажу амбалажног отпада укључујући и циљеве за стаклени амбалажни отпад. Одредбама директиве значајно су подигнути ранији захтеви у погледу стопа рециклаже и то у два временска имплементациона рока за земље чланице ЕУ:

- **До краја 2025.године најмање 65 % масеног удела укупног амбалажног отпада треба да се рециклира;**
- **Минимални циљ рециклаже за стакло је 70% масеног удела амбалаже од стакла која је стављена на тржиште у одређеној календарској години.**

- **До краја 2030. најмање 70 % масеног удела укупног амбалажног отпада треба да се рециклира;**
- **Минимални циљ рециклаже за стакло износи 75% масеног удела амбалаже од стакла која је стављена на тржиште у одређеној календарској години.**

Поред тога, што се начина прорачуна стопа рециклаже тиче, прецизно је дефинисано следеће:

Државе чланице израчунавају масу амбалажног отпада насталог и рециклираног у одређеној календарској години.

Количина амбалажног отпада насталог у држави чланици може се сматрати једнаком количини амбалаже стављене на тржиште у истој години у тој држави чланици.

Маса рециклираног амбалажног отпада рачуна се као маса амбалаже која је постала отпад који, након што је прошао све потребне поступке провере, разврставања или друге претходне поступке за уклањање отпадних материјала који нису обухваћени даљом прерадом и за загарантовано висококвалитетно рециклирање, улази у поступак рециклаже у којем се отпадни материјали стварно прерађују у производе, материјале или ствари.

Оно што је још посебно важно примењивати у погледу прорачуна је следеће:

- Маса рециклираног амбалажног отпада може бити мерена као излазна количина свих поступака разврставања уз услов да се:
 - излазна количина отпада потом рециклира;
 - маса материјала или ствари које су уклоњене у даљим поступцима који претходе поступку рециклаже и које потом нису рециклиране не урачунава у масу отпада који се пријављује као рециклиран.
- Количина материјала од амбалажног отпада који је престао бити отпад као резултат припремних поступака пре третмана (крај статуса отпада) може се урачунати као рециклирани материјал под условом да је намењен за даљи третман и прераду у производе, материјале или ствари за исту или другу намену.
- Међутим, материјали који су престали бити отпад и који су намењени употреби као гориво или друго средство за производњу енергије, или ће се спаљивати, користити за насипање или одлагати, не смеју се рачунати у остварењу циљева за рециклажу.
- Амбалажни отпад који се шаље у другу државу чланицу ради рециклирања у тој другој држави чланици сме се рачунати у циљеве рециклаже само за ону државу чланицу у којој је тај амбалажни отпад сакупљен.

Ако се поред захтева наведених кључних директива узме у обзир одредба ДИРЕКТИВЕ (ЕУ) 2018/850 ЕВРОПСКОГ ПАРЛАМЕНТА И ВЕЋА од 30. маја 2018. (Измене Директиве 1999/31/ЕЗ о одлагању отпада) **по којој је потребно предузимати потребне мере како би се обезбедило да се до 2035. количина одложеног комуналног отпада смањи на 10 % укупне количине (по маси) насталог комуналног отпада или мање**, онда је потпуно јасно да европско законодавство снажно инсистира на одвојеном сакупљању (примарној селекцији), разврставању, поновној употреби, рециклажи и поновном искоришћењу отпада.

Национално законодавство - Србија

Национални стратешки оквир

Основни плански документ којим се дугорочно одређује и усмерава, односно обезбеђује одрживо управљање отпадом је **Програм управљања отпадом у Републици Србији за период 2022 - 2031. године**(„Службени гласник РС”, број 12/22).

Програм је израђен на основу анализе стања у управљању отпадом и потребе да се управљање отпадом системски развије и у законодавном и имплементационом погледу, у складу са захтевима европских прописа. Програмом су прописани циљеви које треба постићи кроз реализацију одговарајућих, јасно дефинисаних мера које треба да омогуће остваривање тих планираних циљева.

Управљање комуналним отпадом

Програмом планиране мере треба да доведу до повећања стопе рециклаже отпада из домаћинства прогресивно:

- 25% по маси до 2025. године
- 35% по маси до 2030. године
- 50% по маси до краја 2039.године
- 65% по маси до краја 2054.године.

Један од кључних посебних циљева је унапређење систем управљања комуналним отпадом који се остварује спровођењем мере увођења и развоја система за одвојено сакупљање и рециклажу комуналног отпада.

Одвојено сакупљање бар папира, метала, пластике, стакла и текстила ће у складу са програмом бити могуће до краја 2029. године.

Успостављање система (најмање)две канте (једна за мешани отпад и друга за рециклабилни отпад (пластика, метали, папир и други рециклабилни отпад осим стакла)) представља основни модел којим ће бити поривено 100% становништва Србије.

Одвојено сакупљање стакла биће успостављено на одређеним сакупљачким местима („рециклажним острвима”). У свим општинама у Србији биће постављени посебни контејнери за амбалажни отпад а што се отпадног амбалажног стакла тиче планирано је да се постави по један посебан контејнер за стакло на 700 становника.

Развој система примарне сепарације захтева додатну набавку возила и спровођење кампање информисања за одвојено сакупљање стакла.

Да би се остварило одговарајуће краткорочно остваривање циљева Програма израђен је и усвојен **Акциони план за период 2022 – 2024. године за спровођење програма управљања отпадом у Републици Србији за период 2022 - 2031. године**. Овај план је документ јавне политике којим се прецизно дефинишу све потребне активности у наредне три године а који обухвата:

- прецизне кључне показатеље на основу којих се процењује испуњавање постављених циљева и са њима повезаних мера
- изворе провере реализованих циљева и са њима повезаних мера

- процењена финансијска средства
- планиране изворе финансирања
- рокове за реализацију
- одговорне институције за реализацију, координацију и извештавање

Постављени циљеви, мере и планиране активности у краткорочном периоду су међусобно повезани. Даље усклађивање прописа са прописима ЕУ а нарочито измене закона о управљању отпадом и доношење новог закона којим се уређују амбалажа и амбалажни отпад, дефинисање економских инструмената и минималних захтева за програме продужене одговорности произвођача као и увођење депозитног система за амбалажу од кључног су значаја. Међутим и неке друге мере које обухватају и планирано успостављање система тарифа по принципу плати-колико-бациш и увођење накнада за одлагање отпада на несанитарне депоније директно су повезане са постављеним циљевима и од значаја су за одвојено сакупљање и рециклажу отпадне стаклене амбалаже.

Посебно је значајно да се планира повећање **степен одвојено сакупљеног амбалажног отпада од 65% које треба достићи у 2024. години док је до краја 2031. планирано да овај степен достигне вредност од 100%.**

Степен рециклаже амбалажног отпада који треба достићи у 2024. години је 60 % а до краја 2031. године овај степен износи 70%.

Реализација Акционог плана, као и Програма у целости, изискује значајна финансијска средства. Део средстава је обезбеђен из буџетских средстава а део се обезбеђује из других извора, укључујући средства донатора, пројектне зајмове и друге међународне изворе финансирања.

Да би се овако озбиљни циљеви достигли потребно је у потпуности транспоновати ЕУ прописе у правни оквир, ојачати институционалне капацитете, развојем законске регулативе и спровођења на свим нивоима, као и едукацијом и подизањем јавне свести.

У том смислу посебно је од значаја за управљање комуналним отпадом и повећањем степена одвојеног сакупљања и рециклаже стакла следеће:

- Унапређење правног оквира за систем одвојеног сакупљања рециклабилних материјала;
- Успостављање система одвојеног сакупљања рециклабилних материјала;
- Повећање стопе рециклаже отпада из домаћинстава;
- Континуирана едукација становништва о значају примарне сепарације комуналног отпада.

Закон о управљању отпадом

Већина одредби Директиве 2008/98/ЕС- Оквирне директиве о отпаду и укидању одређених директива је транспонована у национално законодавство кроз одредбе Закона о управљању отпадом (Службени гласник РС, Бр. 36/9, 88/10, 14/16 и 95/2018 – др. закон) (ЗУО) као и кроз одређене подзаконске прописе.

Важећи Закон о управљању отпадом уређује: врсте и класификацију отпада; планирање управљања отпадом; субјекте управљања отпадом; одговорности и обавезе у управљању отпадом; организовање управљања отпадом; управљање посебним токовима отпада; услове и поступак издавања дозвола; прекогранично кретање отпада; извештавање о отпаду и базу података; финансирање управљања отпадом; надзор, као и друга питања од значаја за управљање отпадом. На основу овог закона усвојен је низ подзаконских аката који детаљно дефинишу оквир управљања отпадом, укључујући управљање посебним токовима отпада.

Овај закон као посебан ток отпада издваја и амбалажу и амбалажни отпад и прописује да се само управљање овим током, због сложености имплементације, регулише посебним законом.

Одредбе Закона о управљању отпадом од значаја за управљање комуналним отпадом и амбалажним комуналним отпадом

Локалне самоуправе имају обавезу да израђују и спроводе локалне планове управљања отпадом. Закон о управљању отпадом прописује овлашћења инспекције у случају не поступања у складу са овим одредбама. Такође је прописана и одговарајућа казнена политика али се у пракси све ове одредбе готово и не спроводе.

Закон јасно прописује да јединица локалне самоуправе, у складу са локалним планом, уређује и организује:

- 1) селекцију и одвојено сакупљање отпада, укључујући и учесталост сакупљања отпада ради рециклаже (папир, метал, пластика и **стакло**);
- 2) обезбеђује одлагање отпада из домаћинства у контејнере или на други начин;
- 3) обезбеђује и опрема центре за сакупљање отпада из домаћинства који није могуће одложити у контејнере за комунални отпад (кабасти, биоразградиви и други отпад), укључујући и опасан отпад из домаћинства.

Такође се прописује да су домаћинства дужна да одлажу свој отпад у контејнере или на друге начине, које обезбеђује јединица локалне самоуправе, а опасан отпад из домаћинства (отпадне батерије и акумулатори, уља, отпад од електричних и електронских производа, боје и лакови, пестициди и др.) да предају у центре за сакупљање отпада из домаћинства или овлашћеном правном лицу за сакупљање опасног отпада.

Оно што посебно треба истаћи ја да су домаћинства и други произвођачи комуналног отпада у обавези да **врше селекцију комуналног отпада ради рециклаже**.

Само спровођење закона и надзор над његовим спровођењем је такође јасно дефинисано у делу права и дужности инспектора, који прописује да у вршењу послова инспекцијског надзора инспектор има право и дужност да проверава и контролише нарочито: спровођење и ажурирање планова управљања отпадом и програма превенције стварања отпада из чега проистиче законски основ да се у пракси прати спровођење и реализација локалних планова управљања отпадом.

У том погледу инспектор је овлашћен да:

- 1) **нареди спровођење плана управљања отпадом** и програма превенције стварања отпада и њихово ажурирање, односно ревидирање;
- 2) **нареди одвојено сакупљање, складиштење и третман секундарних сировина;**
- 3) нареди селекцију ради рециклаже и сакупљање опасног отпада из домаћинства.

Посебним чланом овог закона прописана је казнена политика за прекршај **одговорног лица у органу државне управе**, имаоцу јавних овлашћења, односно овлашћеном правном лицу

Новчаном казном од 25.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у органу државне управе, **одговорно лице у јединици локалне самоуправе**, имаоцу јавних овлашћења, односно овлашћеном правном лицу, ако:

- 1) не донесе регионални, односно **локални план управљања отпадом** усклађен са националним планом и не достави га министарству у прописаном року;
- 2) **ако не уреди селекцију и одвојено сакупљање отпада, не обезбеђује одлагање отпада из домаћинства у контејнере или на други начин, не организује и не опреми центре за сакупљање отпада из домаћинства који није могуће одложити у контејнере за комунални отпад;**
- 3) не достави Агенцији извештаје о реализацији планова у прописаном року;
- 4) ненаменски користи средства за управљање отпадом.

Важно је истаћи, да у постојећем Закону о управљању отпадом очигледно постоји правни оквир који има за циљ успостављање система селекције отпада из домаћинства, подстицање издајања селектованог отпада у рециклажне токове пре свега, као и контролу над реализацијом локалних планова управљања отпадом који већ читаву деценију углавном остају на нивоу формално написаних докумената.

Постојећи закон као и подзаконски прописи се практично налазе у непрестаном процесу усклађивања са ЕУ законодавством.

Одредбе Директиве (ЕУ) 2018/851 Европског парламента и Савета од 30. маја 2018. о измени Директиве 2008/98 / ЕЗ још нису транспонована у српско законодавство.

Преостале одредбе које треба транспоновати **укључују прописивање циљева за рециклажу комуналног отпада** као и циљева за поновно искоришћење грађевинског отпада и отпада од рушења. Усклађивање Закона о управљању отпадом као и одговарајућих подзаконских аката са захтевима Директиве из 2018. године подразумева потпуно транспоноване свих одредби али свакако треба издвојити и следеће:

- Одредбе које се односе на опасан отпад из домаћинства
- Одредбе које се односе на биоотпад
- Одредбе које се односе на правила за израчунавање остварених циљева
- Одредбе које се односе на успостављање електронског регистра за евидентирање података о опасном отпаду на целој територији РС
- Одредбе које се односе сарадњу са другим државама чланицама на изради планова управљања отпадом.

Закон о амбалажи и амбалажном отпаду

Управљање амбалажом и амбалажном отпадом регулисано је Законом о амбалажи и амбалажном отпаду (Службени гласник Републике Србије бр. 36/09) и другим правним актима донетим на основу њега али и одређеним одредбама Закона о управљању отпадом. Закон је углавном у складу са Директивом 94/62/ЕЗ и успоставља захтеве које амбалажа треба да испуњава како би се могла ставити на тржиште, управљање амбалажом и амбалажним отпадом, извештавање о амбалажном и амбалажном отпаду, економским инструментима, као и друга питања од важности за управљање амбалажом и амбалажним отпадом. Законом се такође уређује увезена и произведена амбалажа, тј. амбалажа стављена на тржиште, као и амбалажни отпад настао у пословним активностима на територији Републике Србије, без обзира на његово порекло и намену, и коришћени амбалажни материјал.

Основни принципи на којима се заснива имплементација Закона и успоставља систем управљања су следећи:

- подељена одговорност између свих привредних субјеката у складу са принципом „загађивач плаћа“ током целог животног циклуса производа;
- превенција, тј. смањење стварања амбалаже и амбалажног отпада, као и његовог штетног утицаја на животну средину;
- поновна употреба амбалаже, рециклажа и други облици поновне употребе и смањено коначно одлагање амбалажног отпада;
- добровољни споразуми о управљању амбалажним отпадом

На основу овог закона усвојени су следећи подзаконски акти:

- Правилник о врстама амбалаже са другим веком трајања (Службени гласник Републике Србије бр. 70/09);

- Правилник о критеријумима за одређивање шта може бити амбалажа, са примерима за примену критеријума и листи српских стандарда који се односе на основне захтеве које амбалажа мора да испуњава за стављање у промет (Службени гласник Републике Србије бр. 70/09);
- Правилник о годишњој количини амбалажног отпада по врстама за које се обавезно обезбеђује простор за преузимање, сакупљање, разврставање и привремено складиштење (Службени гласник Републике Србије бр.70/09);
- Правилник о начину нумерисања, скраћеницама и симболима на којима се заснива систем идентификације и означавања амбалажних материјала (Службени гласник Републике Србије бр. 70/09);
- Правилник о врсти и годишњој количини амбалаже коришћене за упаковану робу стављену у промет за коју произвођач, увозник, пакер/пунилац и испоручилац није дужан да обезбеди управљање амбалажним отпадом (Службени гласник Републике Србије бр.70/09);
- Правилник о граничној вредности укупног нивоа концентрације олова, кадмијума, живе и шестовалентног хрома у амбалажи или њеним компонентама, изузетима од примене и року за примену граничне вредности (Службени гласник Републике Србије бр. 70/09);
- Правилник о садржају и начину вођења регистра дозвола издатих за управљање амбалажним отпадом (Службени гласник Републике Србије бр.76/09);
- Уредба о критеријумима за обрачун накнаде за амбалажу или упакован производ и ослобађање од плаћања накнаде, обвезницима плаћања, висини накнаде, као и о начину обрачунавања и плаћања накнаде (Службени гласник Републике Србије бр.08/10, 22/16);
- Правилник о обрасцу извештаја о управљању амбалажом и амбалажним отпадом (Службени гласник Републике Србије бр. 21/10, 10/13);
- Правилник о хемикалијама за које је произвођач или увозник дужан да утврди кауцију за појединачну амбалажу у коју је смештена та хемикалија и о висини кауције за одређену амбалажу према врсти амбалаже или хемикалије која је у њу смештена (Службени гласник Републике Србије бр. 99/10);
- Правилник о техничким и другим захтевима за пластичне кесе са адитивом за оксидациону разградњу и биоразградњу, о оцењивању усаглашености и условима које мора да испуни именовано тело (Службени гласник Републике Србије бр. 3/12).

На основу члана 16. став 4. Закона о амбалажи и амбалажном отпаду („Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 95/18 – др. закон) и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС, 44/14 и 30/18 – др. закон), Влада РС на предлог Министарства заштите животне средине усвојила је **Уредбу о утврђивању националних циљева**

управљања амбалажом и амбалажним отпадом за период од 2020. до 2024. године, која се односи на: количину амбалажног отпада који је неопходно поновно искористити; количину сировина у амбалажном отпаду које је неопходно рециклирати, у оквиру количине прерађеног амбалажног отпада; количину појединих материјала у укупној маси рециклажних материјала у амбалажном отпаду коју је неопходно рециклирати. Национални циљеви који се односе на поновно искоришћење и рециклажу амбалажног отпада у периоду за који се овај план доноси су општи циљеви и специфични циљеви за рециклажу амбалажног отпада и прописани су за сваку каледнардку годину.

Општи циљеви обухватају поновно искоришћење и рециклажу амбалажног отпада, док специфични циљеви за рециклажу укључују амбалажу од папира/картона, пластике, **стакла**, метала и дрвета. Циљеви су задати у прописаним процентима.

Произвођач, увозник, пакер/пунилац и добављач могу управљати амбалажним отпадом на следећи начин:

1. Да пренесе своје обавезе на оператера система управљања амбалажним отпадом
2. Да самостално управља амбалажним отпадом у складу са чл. 25 и 26 истог закона и да Агенцији за заштиту животне средине подноси годишњи извештај;
3. Да подноси годишњи извештај Агенцији за заштиту животне средине и на основу поднесеног извештаја плати накнаду коју прописује Министарство животне средине, у складу са Уредбом о критеријумима за обрачун накнаде за амбалажу или упакован производ и ослобађање од плаћања накнаде, обвезницима плаћања, висини накнаде, као и о начину обрачунавања и плаћања накнаде.

Произвођачи, увозници, пакери/пуниоци и добављачи могу пренети своју обавезу управљања отпадом на треће лице, тј. на организацију/оператера из система продужене одговорности произвођача (или колективној шеми, како се назива у Србији) у оквиру система управљања амбалажним отпадом. На овај начин произвођачи и увозници који пласирају амбалажу на тржиште Србије финансијски су одговорни за амбалажни отпад и у обавези су да постигну циљеве рециклаже и поновног искоришћења амбалажног отпада.

Колективна шема у име произвођача, увозника, пакера/пуниоца и добављача, обезбеђује следеће:

- да комунално предузеће редовно преузима комунални амбалажни отпад;
- да редовно преузима и прикупља некомунални амбалажни отпад од крајњих корисника;
- да осигура поновну употребу, рециклажу или одлагање у складу са Законом о амбалажи и амбалажном отпаду.

Оператер је дужан да информисе јавност и крајње кориснике о намени, циљевима, начину и локацијама на које су постављени контејнери за сакупљање, као и могућностима поновног искоришћења и рециклаже амбалажног отпада.

Локалне самоуправе на основу закона о управљању отпадом у обавези су да израде локални план управљања отпадом који између осталог садржи:

- **циљеве које треба остварити у погледу поновне употребе и рециклаже отпада;**
- **програм сакупљања отпада из домаћинства;**
- **програм сакупљања опасног отпада из домаћинства;**
- **програм сакупљања комерцијалног отпада;**
- **предлоге за поновну употребу и рециклажу компонената комуналног отпада.**

У погледу извештавања, Закон о амбалажи и амбалажном отпаду прописује обавезу израде и достављања годишњег извештаја за произвођаче, увознике, пакере/пуниоце и добављаче, произвођаче отпада који самостално збрињавају амбалажни отпад, и за колективне шеме, без обзира на количине амбалаже стављене на тржиште. Садржај извештаја дат је у о обрасцима извештаја о управљању амбалажом и амбалажним отпадом (Службени гласник Републике Србије бр. 21/10, 10/2013).

Крајњи корисници који увозе или купују амбалажу или сировине за амбалажу за сопствене потребе у обавези су да ресорном министарству доставе извештај до 31. марта текуће за прошлу годину, укључујући податке о врсти и количини амбалаже коју су сами увезли за потребе сопствене пословне активности.

На основу ових извештаја, Агенција успоставља и управља базом података о количинама и врстама амбалаже и амбалажног отпада. Агенција за заштиту животне средине сваке године припрема и објављује извештај о количини произведене (увезене) амбалаже и количини амбалажног отпада и о управљању амбалажним отпадом.

У наредном периоду потребно је усагласити неколико дефиниција, донети национални програм превенције амбалажног отпада и план управљања амбалажним отпадом укључујући и пластичне кесе), како би ова Директива као и измене донете Директивом (ЕУ) 2015/720 у погледу смањења потрошње пластичних кеса биле у потпуности транспоноване. Измене Директиве 94/62/ЕЗ уведене Директивом (ЕУ) 2018/852 захтевају даље прилагођавање Закона о амбалажи и амбалажном отпаду и његових подзаконских аката (нпр. у погледу циљева рециклаже и строже примене продужене одговорности произвођача).

Да би се у потпуности уважиле одговарајуће одредбе Директиве о амбалажном отпаду, потребна је измена и допуна Закона о амбалажи и амбалажном отпаду (и подзаконских аката донетих на основу тог закона).

Поред тога, да би се испунили циљеви рециклаже свакако је потребно ојачати продужену одговорност произвођача, између осталог, обвезујући произвођаче да успоставе колективне шеме за сакупљање специфичног отпада, као и принцип загађивач плаћа, који обвезује произвођаче отпада да у потпуности сnose интерне трошкове управљања отпадом чак и у дужем временском периоду. Ово укључује финансијске подстицаје за рециклажу, као и додатне накнаде за одлагање, нарочито посебне накнаде за одлагање на сметлишта.

Законски прописи од значаја за успостављањ система одвојеног сакупљања и рециклаже отпадне стаклене амбалажа из комуналног отпада

Закон о локалној самоуправи (Службени гласник Републике Србије бр. 129/2007, 83/2014- др. закон, 101/2016- др.закон и 47/2018) прописује права и одговорности јединице локалне самоуправе утврђене Уставом, законом, другим прописом и статутом (кључне и поверене послове), могућност сарадње и удруживања јединица локалне самоуправе ради остваривања заједничких циљева, планова и развојних програма, као и других послова од заједничког интереса

Закон о јавним предузећима (Службени гласник Републике Србије бр. 15/2016 и 88/2019) уређује оснивање и пословање предузећа која обављају делатности од општег интереса, облик и удео државног капитала у јавном предузећу и дефинише делатности од општег значаја као активности које су законом прописане као такве, између осталог, у области коришћења, управљања, заштите и промоције имовине од општег интереса, као и комуналних услуга.

Закон о комуналним делатностима (Службени гласник Републике Србије бр. 88/2011, 104/2016 и 95/2018) дефинише комуналне делатности пружања комуналних услуга од значаја за остварење животних потреба физичких и правних лица код којих је јединица локалне самоуправе дужна да створи услове за обезбеђење одговарајућег квалитета, обима, доступности и континуитета, као и надзор над њиховим вршењем. Комуналне делатности су делатности од општег интереса. Комуналне делатности обухватају и управљање комуналним отпадом. Ради коришћења, чувања и одржавања средстава за обављање комуналних делатности, одржавања чистоће и заштите животне средине, опште уређености насеља, спољног изгледа објекта и уређености површина, јединица локалне самоуправе може да пропише опште услове одржавања комуналног реда и мере за њихово спровођење. Вршилац комуналне делатности (јавно предузеће, привредно друштво, предузетник или други привредни субјект) у обављању послова сарађује са полицијом, комуналном милицијом и комуналном инспекцијом.

Цене комуналних услуга се одређују на основу следећих начела: "потрошач плаћа"; "загађивач плаћа"; **довољности цене да покрије пословне расходе**; усаглашености цена комуналних услуга са начелом приступачности и непостојања разлике у ценама између различитих категорија потрошача, сем ако се разлика заснива на различитим трошковима обезбеђивања комуналне услуге.

Очигледно је да примена горе наведених начела има за циљ да обезбеди услове да комунална делатност заиста буде делатност од општег интереса која води рачуна о нивоу животног стандарда и економских могућности нашег становништва али се мора нагласити да довољност цене да покрије пословне расходе у великој мери ограничава пословне могућности нарочито наших јавно комуналних предузећа. Ова ограниченост директно се огледа у недовољним изворима финансирања тих предузећа у погледу унапређења селекције отпада и улагања у одговарајућу инфраструктуру.

Закон о комуналној милицији ("Сл. гласник РС", бр. 49/2019) Комунална милиција на територији јединица локалне самоуправе образује се за одређене послове чијим обављањем се обезбеђује извршавање надлежности јединице локалне самоуправе у областима, односно

питањима комуналне делатности, заштите животне средине, људи и добара и обезбеђује заштита и одржава ред у коришћењу земљишта, простора, локалних путева, улица и других јавних објеката, као и обезбеђује несметано обављање законом одређених послова из надлежности јединице локалне самоуправе.

Закон о стандардизацији (Службени гласник Републике Србије бр. 36/2009 и 46/2015) прописује принципе и циљеве стандардизације, успостављање, организацију и деловање организације за стандардизацију, доношење, издавање и примена српских стандарда и повезане документе из области стандардизације. У Србији важе српски стандарди (SRPS EN), који се односе на посебне захтеве за стављање амбалаже у промет од којих свакако треба истаћи стандард- Критеријуми за амбалажу погодну за рециклажу (SRPS EN 13430).